

Arbeidssleder

Notat 15.10.2020. Søren Hald

Kilde: Svein Magne Olsen: Hesteredskap i norsk jordbruk, 2005, s.93-108, 152

Historikk

Meiene ble først fra 1880-tallet beslått med jern.

Fra 1900-tallet ble arbeidssleder industriproduserte og levert i flere størrelser. Fellestrekkene deres var at de hadde jernskoing, solide beslag av jern, festeringer av jern for skjækene og at toppen av meiene ikke rakk over sledebunnen. Bruksområdene var gjødselstransport, transport av avlinger, vedkjøring, lettere tømmerkjøring og transport av varer langs landeveien.

Form

Langsleden er 3-8 meter og brukes bl.a. til tømmer- eller høytransport. Høysleden har for- og bakgrind.

Stuttsleden er 1- 3 meter. F.eks. vedsleden på L: 1,5 m x B: 0,6 – 0,8 m.

Vedslede

En enkel oppbygget slede, lagd på samme måte som tømmersleden men hadde mindre format. Har vanligvis ikke veimeier. De fleste gårdene hadde flere vedsleder, noen med andre uten skoning. Størrelsen varierte men lå vanligvis på 1,5 meter i lengden og 69-80 cm i bredden (s. 115). Vedsleden ble gjerne brukt til alle typer transport.

Tømmersleden

Varierer fra ca. 2,5 – 8 meter. De store og tunge sledene var mest brukt i Østerdalen og fortrinnsvis i perioden 1860 -1900.

Sledene ble tidligere produsert på gårdene, men seinere ble de også masseprodusert på vognfabrikker.

Hjul- høysleden

Historikk

I visse distrikt begynte man allerede på slutten av 1700-tallet å sette hjul på høysledene. Hjulsledene gikk tidlig av bruk på flatbygdene i Trøndelag og på Østlandet rundt 1850-tallet. I fjellbygdene og på Vestlandet kunne de være i bruk helt opp til 1950-tallet.

Form

Hjulene ble som regel montert langt bak på sleden, slik at sleden ble løftet opp på hjulene når det ble trukket i skjækene.

De første hjulene var **Kubbahjul**, brede, uten jernbånd, nesten som en rull.

Nesten samtidig får man **Kabbehjul eller Skivehjul** i heltre, først uten jernbånd, seinere med 5 cm. Brede bånd og til slutt med bånd som dekket hele felgbredden..

Sist fikk man de sammensatte hjulene, **Stokkahjulene**, sammensatt av tre stokker. 40-50 cm høye og 12 cm tjukke.

Navn

I Nordalen ble hjulsleden kalt for **Kringelslede**, fra nynorsk kringel, en ring eller sirkel.